

Uniwersytet
Wrocławski

Prawo prywatne międzynarodowe

Prowadzący: **mgr Tobiasz Gajda**

Centrum Badań Problemów Prawnych

i Ekonomicznych Komunikacji Elektronicznej UWr

[Kontakt: tobiasz.gajda@uwr.edu.pl](mailto:tobiasz.gajda@uwr.edu.pl)

PRAWO RZECZOWE

Największe znaczenie ma łącznik miejsca położenia przedmiotu praw rzeczowych i posiadania

Art. 41 PPM

1. Własność i inne prawa rzeczowe podlegają prawu państwa, w którym znajduje się ich przedmiot.
2. Nabycie i utrata własności, jak również nabycie i utrata oraz zmiana treści lub pierwszeństwa innych praw rzeczowych, podlegają prawu państwa, w którym przedmiot tych praw znajdował się w chwili, gdy nastąpiło zdarzenie pociągające za sobą wymienione skutki prawne.

Art. 42 PPM

Prawa rzeczowe na statku powietrznym i wodnym oraz na pojeździe szynowym podlegają prawu państwa, w którym statek lub pojazd jest wpisany do rejestru, a w razie braku rejestru lub wpisu do rejestru – prawu państwa macierzystego portu, stacji lub innego podobnego miejsca.

- W odniesieniu do nabywania nieruchomości przez cudzoziemców, zezwolenie wymagane jest na zawarcie umowy o:
  - przeniesienie własności nieruchomości – jeżeli nabywcą prawa jest cudzoziemiec
  - nabycie użytkowania wieczystego
  - nabycie przez cudzoziemca udziału we współwłasności nieruchomości położonej w Polsce.

ŁĄCZNIK POŁOŻENIA RZECZY – przy nieruchomości nie ma tego problemu, pojawia się natomiast przy ruchomości. Przyjmuje się, że miejscem położenia rzeczy jest jej rzeczywiste położenie.

Art. 43 PPM

„Prawa rzeczowe na rzeczy w transporcie podlegają prawu państwa, z którego rzecz wysłano. Jeżeli z okoliczności wynika, iż prawa te są związane ściślej z prawem innego państwa, stosuje się prawo tego państwa.”

Rzecz w transporcie jest sytuacja, gdy rzecz przewożona jest z jednego państwa do drugiego przez terytorium państwa trzeciego lub przez pełne morze. (czyli nie odnosi się to do wysłania rzeczy przez wspólną granicę).

Miejscem położenia prawa będącego przedmiotem prawa rzeczowego jest państwo, którego prawu ono podlega, bądź gdy prawem tym jest wierzytelność – miejsce zamieszkania dłużnika lub wierzyciela.

ZAKRES STATUTU RZECZOWEGO – dotyczy podstaw, na których oparte jest powstanie, zmiana, wygaśnięcie praw rzeczowych. Dla ich prawnej oceny stosuje się prawo odpowiadające właściwości tych tytułów.

Statut rzeczowy rozstrzyga o tym:

- jakiemu prawu podlega prawo rzeczowe na nieruchomości lub prawo do korzystania z nieruchomości
- czy umowa wywołująca skutki prawnorzeczowe jest kauzalna czy też abstrakcyjna i o rodzaju kauzalności
- czy dana umowa mająca wywołać skutki prawnorzeczowe jest umową konsensualną czy realną oraz jaką rolę odgrywa wpis do rejestru
- treść praw rzeczowych – rozliczenia między właścicielem a posiadaczem
- jakie są przesłanki konieczne aby nastąpił skutek nabycia własności rzeczy ruchomej w przypadku nabycia od nieuprawnionego (prawo miejsca położenia rzeczy w chwili zdarzenia pociągającego za sobą omawiany skutek)
- inne zdarzenia: zasiedzenie, przemilczenie, znalezienie, przetworzenie, połączenie, pomieszczenie, skutki wyrojenie lub zajęcia przez rój cudzego ula, zawłaszczenie.

ZMIANA STATUTU RZECZOWEGO – rzadko w stosunku do nieruchomości, częściej ruchomości, ze względu na łatwość ich przeniesienia między państwami. W wypadku trudności z oceną, któremu z dwóch stanów prawnych podlega rzecz wyróżnia się dwie sytuacje:

- dokonaną – zmiana położenia rzeczy nie wpływa na jej statut, jeżeli do tej chwili nastąpiło już powstanie, utrata, zmiana praw rzeczowych
- niedokonaną – kiedy rzecz zmienia swoje położenie z jednego obszaru prawnego na drugi w chwili, kiedy ciąg faktów rozstrzygających o nabyciu, zmianie, utracie prawa rzeczowego jeszcze nie został zakończony (również w wypadku pierwszeństwa tych praw). Decydujące znaczenie dla oceny prawnej skutków tych zdarzeń ma prawo późniejszego położenia rzeczy.

STATUT PRAW NA DOBRACH NIEMATERIALNYCH – autorskie prawa podmiotowe podlegają prawu państwa, w którym następuje realizacja wynikających z nich uprawnień. Prawa te położone są tam, gdzie są wykorzystywane. Związane jest to z zasadą terytorializmu praw autorskich, która zakłada, że powstanie, treść i wygaśnięcie praw autorskich podlega ocenie prawa państwa, na terytorium którego dochodzi do ochrony tego prawa.

PRAWO WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ

W odniesieniu do naruszeń praw własności intelektualnej rozporządzenie Rzym II wyłącza ogólną zasadę właściwości legis loci delicti ze względu na wskazaną zasadę terytorializmu praw własności intelektualnej. Ponadto podstawową przesłanką żądania ochrony tych praw jest bezprawność działania, nie zaś powstanie szkody.

Polski ustawodawca w ustawie z 2011 r. ujął zapisy o własności intelektualnej w rozdziale 10 przyjmując za normami prawa międzynarodowego **zasadę terytorializmu** jako obowiązującą. Zgodnie z art. 46 ust. 1 ustawy powstanie, treść i ustanie prawa własności intelektualnej podlegają prawu państwa, w którym ma miejsce korzystanie z tego prawa.

Do rozstrzygnięcia w doktrynie pozostawiono doprecyzowanie co jest, a co nie jest „korzystaniem”. Wskazując za prof. Pazdanem można wykazać, że korzystanie obejmuje wszelkie czynności faktyczne związane z wykonywaniem prawa własności. Podobnie też, **zgodnie z ust. 3, do ochrony praw własności intelektualnej stosuje się prawo państwa, na podstawie którego dochodzi się ochrony.**

- Kwestie rozporządzania prawami własności intelektualnej stanowią bardziej skomplikowaną przestrzeń.
- **Obejmuje ona nie tyle czynności faktyczne, co czynności prawne.** Te bowiem ze swej natury podzielimy na zobowiązania mające statut kontraktowy, w którym będzie rządziła zasada swobody wyboru prawa lub statut własności intelektualnej, gdzie pierwszeństwo będzie miała zasada prawa państwa, w którym korzysta się z prawa własności intelektualnej.

Zgodnie z art. 8 ust. 2 Rzym I:

- w zakresie, w jakim strony nie dokonały wyboru prawa właściwego dla indywidualnej umowy o pracę, umowa podlega prawu państwa, w którym lub – gdy takiego brak – z którego pracownik zazwyczaj świadczy pracę w wykonaniu umowy. Za zmianę państwa, w którym zazwyczaj świadczona jest praca, nie uważa się tymczasowego zatrudnienia w innym państwie. Wskazana jednak w zdaniu poprzedzającym zasada może podlegać pewnym modyfikacjom.

Uniwersytet
Wrocławski

Bruksela I

Rozporządzenie Rady (WE) nr 44/2001

z dnia 22 grudnia 2000 r.

w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach
cywilnych i handlowych

Po 2 letnim *vacatio legis*, 10 stycznia 2015 r. w życie weszło Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, zastępując Brukselę I tj. Rozporządzenie 44/2001. Stroną nowego Rozporządzenia (w przeciwieństwie do Brukseli I) jest również Dania.

Wśród szeroko omawianych zmian największe zainteresowanie wzbudziło - rezygnacja z procedury exequatur, poprawa skuteczności umów jurysdykcyjnych, czy nowe regulacje w zakresie *lis pendens*.

1. **Bruksela I bis realizuje model automatycznej wykonalności orzeczeń, dokumentów urzędowych i ugód sądowych ma charakter powszechny.** Doszło zatem do zniesienia dotychczasowego modelu stwierdzenia wykonalności (exequatur) powodującego konieczność wszczynania postępowania zmierzającego do wykonania przysługującego stronie tytułu prawnego odrębnie w każdym państwie członkowskim.
2. **Nowe rozporządzenie zmierza do poprawy skuteczności zawieranych pomiędzy stronami umów jurysdykcyjnych.**
3. **Doszło do dalszego wzmocnienia sytuacji pracowników i konsumentów,** którzy – niezależnie od dotychczasowych regulacji ochronnych, pozostają uprawnieni do występowania na drogę postępowania sądowego przed sądami państw członkowskich UE przeciwko pracodawcom i przedsiębiorcom z całego świata.
4. **Wprowadzono nowe regulacje odnoszące się do stanu zawisłości sprawy, zmierzające do usprawnienia istniejących rozwiązań** ograniczających możliwości prowadzenia równoległych postępowań pomiędzy tymi samymi stronami o to samo roszczenie przed sądami różnych państw członkowskich. Zgodnie z zasadą ogólną – sąd, przed który wytoczono powództwo w drugiej kolejności, z urzędu zawiesza postępowanie do czasu stwierdzenia jurysdykcji sądu, przed którym wytoczono powództwo w pierwszej kolejności.
5. **Uregulowano skutki zawisłości sprawy przed sądem państwa trzeciego – nienależącego do UE.** We wskazanym przypadku, sąd państwa członkowskiego pozostaje uprawniony do zawieszenia postępowania o ile można oczekiwać, że sąd państwa trzeciego wyda orzeczenie nadające się do uznania oraz – w odpowiednich przypadkach, do wykonania w tym państwie członkowskim.

Bruksela II

Rozporządzenie Rady (WE) nr 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r.
dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń **w sprawach małżeńskich**
oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej,
uchylające rozporządzenie (WE) nr 1347/2000

Artykuł 6o

Relacje z niektórymi konwencjami wielostronnymi

W stosunkach między Państwami Członkowskimi niniejsze rozporządzenie ma pierwszeństwo przed następującymi konwencjami, w takim zakresie, w jakim dotyczą one spraw będących przedmiotem niniejszego rozporządzenia:

- a) Konwencja haska z dnia 5 października 1961 r. dotycząca uprawnień organów oraz prawa stosowanego w odniesieniu do ochrony nieletnich;
- b) Konwencja luksemburska z dnia 8 września 1967 r. w sprawie uznawania decyzji odnoszących się do ważności małżeństw;
- c) Konwencja haska z dnia 1 czerwca 1970 r. o uznawaniu rozwodów i separacji;
- d) Europejska konwencja z dnia 20 maja 1980 r. o uznawaniu i wykonywaniu orzeczeń dotyczących pieczy nad dzieckiem oraz o przywracaniu pieczy nad dzieckiem;
oraz
- e) Konwencja haska z dnia 25 października 1980 r. o cywilnych aspektach uprowadzenia dziecka za granicę.

Jaki jest zakres geograficzny rozporządzenia Bruksela II bis?

Rozporządzenie Rady (WE) NR 2201/2003 z dnia 27 listopada 2003 r. dotyczące jurysdykcji oraz uznawania i wykonywania orzeczeń w sprawach małżeńskich oraz w sprawach dotyczących odpowiedzialności rodzicielskiej, zwane rozporządzeniem Bruksela II bis, stosuje się we wszystkich państwach członkowskich Unii Europejskiej z wyjątkiem Danii. Rozporządzenie jest bezpośrednio stosowane w państwach członkowskich i jako takie ma moc nadrzędną w stosunku do prawa krajowego.

Jaki jest zakres przedmiotowy rozporządzenia?

Rozporządzenie dotyczy jurysdykcji, uznawania i wykonywania orzeczeń.

Jakie sprawy objęte są zakresem stosowania rozporządzenia?

Rozporządzenie określa zasady ustalania jurysdykcji (rozdział II), uznawania i wykonywania orzeczeń (rozdział III) oraz współpracy między organami centralnymi (rozdział IV) w sprawach z zakresu odpowiedzialności rodzicielskiej. Zawiera ono szczegółowe zasady dotyczące przypadków uprowadzenia dziecka oraz praw do kontaktów z dzieckiem.

Rozporządzenie ma zastosowanie we wszystkich sprawach cywilnych dotyczących „przyznawania, wykonywania, przekazywania, pełnego lub częściowego pozbawienia odpowiedzialności rodzicielskiej”.

Do jakich dzieci rozporządzenie ma zastosowanie?

W odróżnieniu od konwencji haskiej z 1996 r. w sprawie ochrony dziecka, która ma zastosowanie do dzieci do 18 roku życia, w rozporządzeniu nie określa się wieku dzieci, które są objęte zakresem jego stosowania, pozostawiając tę kwestię do ustalenia na mocy prawa krajowego. Należy także zauważyć, że zakresem stosowania konwencji haskiej dotyczącej uprowadzenia dziecka za granicę objęte są dzieci do 16 roku życia. Mimo iż decyzje w sprawach odpowiedzialności rodzicielskiej w większości przypadków dotyczą małoletnich do 18 roku życia, osoby poniżej 18 lat mogą usamodzielnąć się zgodnie z prawem krajowym, w szczególności w przypadku zamiaru zawarcia związku małżeńskiego.

Decyzje wydane w odniesieniu do takich osób z zasady nie kwalifikują się do spraw „odpowiedzialności rodzicielskiej” i w konsekwencji nie mieszczą się w zakresie stosowania rozporządzenia.

Dziękuję za uwagę! 😊

mgr Tobiasz Gajda

Centrum Badań Problemów Prawnych i
Ekonomicznych Komunikacji Elektronicznej
Uwr

tobiasz.gajda@uwr.edu.pl